

2025-11-05
Komm2025/ 00057

Implementeringsrådet
KN 2024:04

Finansdepartementet, Enheten
för EU:s ekonomiska politik

Kopia KN NIM

Remissvar samt underlag till svensk ståndpunkt inför EU-förhandling – förslag till förordning om en ny europeisk konkurrenskraftsfond (ECF), ert Dnr Fi2025/01916

Implementeringsrådets bidrag till svensk ståndpunkt framgår i sin helhet i avsnitt 9. Rådets förslag i sammandrag är:

Strategisk inriktning och fokus

- Vaka över att arbetsprogrammen tydliggör att fonden ska stötta kommersialisering av forskning och innovation, med excellens som utgångspunkt, från tidiga skeden fram till kommersialisering.
- Säkerställ en stark roll för Nämnden för strategiska berörda parter.
- Prioritera medel till teknikområden som är strategiskt viktiga för Sverige, kräver långsiktighet och har svårt att attrahera tillräckligt kapital i Europa.
- Komplettera politikområdet om stöd till ren omställning ang. övergång till cirkulär ekonomi.
- Överväg komplettering ang. stöd till utveckling av testbäddar.
- Var återhållsam med att begränsa företagens äganderättsliga skydd.

Kvalitetssäkring och styrning

- Säkerställ att oberoende tekniska och vetenskapliga experter deltar i styrning och utvärdering.
- Säkerställ lokal och regional förankring.
- Tillämpa innovationspraxis och metoder för innovationsledning.
- Verka för att Seal of Excellence utvärderas innan modellen överförs till ECF.
- Skärp kvalitetskraven för en eventuell konkurrenskraftsstämpel.

Uppföljning och transparens

- Kommissionen bör regelbundet redovisa de projekt som finansieras på en mer detaljerad nivå.
- Fastställ mål och indikatorer för fondens bidrag till konkurrenskraft.
- Bevaka att återrapporteringskraven blir proportionerliga.
- På nationell nivå: överväg registerkodning för startups.

Förenklingsåtgärder att verka för

- Att ansökningsprocesserna blir enklare i praktiken och harmoniseras mellan programmen.
- Begränsa användningen av unionspreferens.
- Tydliggör att rolling cut-offs ska vara en grundprincip.
- Överväg övergångsregler som tillåter företag att tillgodoräkna sig tidigare kvalificeringar.

Finansieringslösningar och mottagarkapacitet

- Säkerställ att fondens finansieringslösningar är ändamålsenliga för pre-kommersialisering och tidig uppskalning, där riskerna är höga.
- Överväg en samlad och strategisk ansats för att främja svenska intressen.
- Inför nationella medfinansieringsprogram som matchar EU:s strategiska satsningar, särskilt InvestEU.
- Uppmuntra förenkling och samordning mellan de nationella myndigheter som verkar under fonden.

Stöd till företag i olika utvecklingsfaser

- Behåll de befintliga nationella stöd- och rådgivningsfunktionerna för SME även om sådana funktioner utvecklas på EU-nivå.
- Utvidga de öronmärkta projektmedlen till att omfatta även scaleups.
- Verka för att utlysningar och finansieringsinstrument är möjliga att delta i och söka inte bara för konsortier utan även för enskilda företag.

1. Implementeringsrådets uppgift

Implementeringsrådet har i uppgift att bistå regeringen i arbetet med att stärka svenska företags konkurrenskraft genom att undvika implementering över miniminivån och motverka omotiverade regelbördor samt minska administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader vid genomförande av EU:s regelverk i svensk rätt. Implementeringsrådets arbete ska utgå ifrån ett företagsperspektiv.

Implementeringsrådet ska lämna underlag och rekommendationer till regeringen, dels som bidrag till svenska ståndpunkter i förhandlingar, dels om hur EU-rättsakter kan genomföras i svensk rätt på ett sätt som inte är mer långtgående ur ett företagsperspektiv än vad rättsakterna kräver.

Implementeringsrådets arbete har sin utgångspunkt i problembeskrivningar som förmedlats till rådet, främst från branschorganisationer och deras medlemsföretag. Under arbetet med underlagen tas också kontakter med andra som är insatta i respektive sakområde, till exempel myndigheter. Mot bakgrund av den information som inhämtats och inom ramen för den aktuella rättsaktens övergripande syfte gör rådet en sammanvägd och självständig bedömning av hur företagsperspektivet kan tillgodoses på ett ändamålsenligt sätt i varje enskilt fall.

I framtagandet av detta yttrande har rådet främst använt sig av information och underlag som inkommit i kontakter med Svenskt Näringsliv, Teknikföretagen, De forskande läkemedelsföretagen (Lif), Swedish Incubators & Science Parks (SISP) samt Tillväxtverket.

2. Berört förslag till EU-rättsakt

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om etablering av den europeiska konkurrenskraftsfonden (ECF), COM/2025/555 final.

3. Mål och syfte med förslaget

Den nya europeiska konkurrenskraftsfonden (European Competitiveness Fund, ECF) ska fungera i samverkan med Horisont Europa och tillhandahålla sömlöst stöd till europeiska innovatörer från forskning till driftsättning och från idé till uppstartsföretag och expansion. En

konsolidering av befintliga program in i en ny europeisk konkurrenskraftsfond ska samla relevanta EU-program i en fond med en strategisk styrning. Den föreslås ha ett ramanslag på 409 miljarder euro inklusive Horisont Europa och ska bygga upp en konkurrensfördel i strategiska sektorer, bl.a. genom att underlätta projekt som omfattar flera länder och gränsöverskridande projekt med högt EU-mervärde. Fonden ska stödja områden som är avgörande för EU:s konkurrenskraft: ren omställning och fossilfrihet, digitalt ledarskap, resiliens och säkerhet, försvarsindustri och rymd samt hälsa, bioteknik, jordbruk och bioekonomi.

Fonden ska omfatta verksamhet som för närvarande bedrivs inom ramen för 14 unionsprogram, bl.a. Horisont Europa, Innovationsfonden, Fonden för ett sammanlänkat Europa, Europeiska försvarsfonden (EDF) och InvestEU. Den nya banken för utfasning av fossila bränslen (IDB) kommer att ingå i styrningen av fonden.

Förenkling, bättre tillgång till finansiering och bättre koordinering mellan de olika programmen är det primära syftet med fonden. Den förväntas minska de administrativa kostnaderna för stödmottagarna genom att införa kontaktpunkter och ett enhetligt regelverk, förenkla finansieringsprocessen och skapa ett mer effektivt och företagsvänligt klimat som särskilt gynnar industrier med hög tillväxt, SME, innovativa uppstarts företag och projekt som kräver långsiktigt investeringsstöd.

4. Var i processen befinner sig förslaget?

Förslaget presenterades den 16 juli 2025 som en del av förslaget till nästa långtidsbudget (MFF) för perioden 2028–2034.

Offentligt samråd på EU-nivå via "Have your say" pågår under perioden 18 juli – 12 november 2025.

Förhandlingarna på EU-nivå om nytt MFF-paketet, inkl. ECF, kommer sannolikt att pågå t.o.m. 2027. Diskussioner i ministerrådet (GAC) planeras under oktober, november och december samt på Europeiska rådet i december 2025.

Förslaget är utskickat på remiss av Finansdepartementet fram till den 26 januari 2026.

5. Ansvarigt departement

Finansdepartementet, Internationella och ekonomiska avdelningen,
Enheten för EU:s ekonomiska politik.

6. Problembeskrivning ur ett svenskt företagsperspektiv

Implementeringsrådet prioriterar att analysera förslaget till konkurrenskraftsfond av flera skäl kopplade till den påverkan fonden kan få på företagens konkurrenskraft.

Processen att söka medel från dagens fonder är komplicerad och administrativt betungande, vilket halvtidsutvärderingar för både Horisont Europa och InvestEU visat på.¹ Detta får till följd att mindre företag undviker att söka medel ur fonderna. De stora företagen och lärosätena, inte sällan i kombination, dominerar bland de som får medel ur fonderna. Processen att söka medel ur fonderna behöver därför förenklas för att även de mindre företagen ska anse det mödan värd. Även avrapportering, både löpande och avslutande, behöver förenklas.

Det kommer vidare vara en utmaning att slå ihop dagens 14 fonder med sinsemellan skilda ansökningsprocesser till en stor fond och i praktiken uppnå förenkling, snabbare processer och minskad administration för de som söker och erhåller medel ur fonden.

Fonden föreslås förfoga över mycket stora medel. Det är då angeläget att fondens tilldelningsramar passar de svenska företagens behov och innovationskraft och att fonden utformas så att den verkligen bidrar till stärkt konkurrenskraft för svenska företag. Det är samtidigt av stor vikt att fondens medel inte går till satsningar som löses bäst genom väl fungerande marknadsmekanismer eller som utgör förtäckt statsstöd till etablerade företag som inte är livskraftiga på egna ben.

Enligt den information som Implementeringsrådet inhämtat bedöms tillgången till riskkapital genom marknadskrafterna vara relativt god i Sverige. Den bedöms dock som otillräcklig för kommersialisering av nya, oprövade avancerade teknologier (deep tech) med högst risk. Det finns idag ett behov av att stärka möjligheterna för företag att attrahera privat

¹ Se [Interim Evaluation of the Horizon Europe Framework Programme for Research and Innovation \(2021 - 2024\)](#) respektive [Interim evaluation of the InvestEU Programme](#)

riskkapital i de tidiga och mest riskfyllda utvecklingsfaserna, särskilt inom forskningsintensiva sektorer. Aktörerna är ofta försiktiga i dessa skeden och unionsfinansiering via en konkurrenskraftsfond kan därför spela en roll att locka in kvalificerade privata investerare, som förutom kapital även bidrar med erfarenhet och aktivt ägarskap.

Dagens fonder är svåra att följa upp och det är mycket svårt att utvärdera vilka typer av företag eller projekt som fått del av EU-fondmedel i Sverige. Det går därmed inte att få en samlad bild av hur EU:s fonder kommer till nytta i Sverige, särskilt hur de bidrar till förbättrad konkurrenskraft.² Avsaknad av registerkodning (relaterat till SNI-koder eller liknande) för startups bidrar också till svårigheterna att följa upp fondernas effektivitet och utveckla träffsäkert inriktade insatser.

7. Implementeringsrådet analys av förslaget

Implementeringsrådet anser att ansatsen i förslaget i grunden är god; att industripolitik och konkurrenskraft kopplas tydligt ihop med forskning och innovation. Det är vidare positivt att förslaget anger tydliga prioriteringar och att dessa matchar pelarna i ramprogrammen för forskning och innovation, dvs. pelare 2 (industriell samverkan) och pelare 3 (innovation, startups och scaleups).

Implementeringsrådet instämmer dock även i regeringens övergripande inställning enligt fakta-PM att det är viktigt att fondens medel ger ett tydligt mervärde, att stöd riktas dit det har störst potential att öka EU:s konkurrenskraft samt grundinställningen att det är en väl fungerande marknad som gör företag konkurrenskraftiga och att stöd till företag inte är en generell eller långsiktigt hållbar lösning.

Implementeringsrådet anser därför att fonden inte bör medge alltför breda stödformer till redan befintlig teknik eller etablerade företag som inte är bärkraftiga i sig själva. Att medel skulle gå till alltför generellt utformade lyft av t.ex. IT-mognad, som inte har excellens som kriterium, kan därmed ifrågasättas.

Rådet vill förespråka att innovationspraxis och etablerade metoder för innovationsledning bör utgöra grunden för fondens urvalskriterier, styrning och utvärdering snarare än traditionell projektfinansiering. En

² Se [Samlad uppföljning och utvärdering av det företagsfrämjande systemet, Tillväxtanalys](#)

konkurrenskraftsfond som formas enligt principerna för framgångsrika innovationsprocesser, med tydliga incitament för nytänkande och lärande, får både högre träffsäkerhet och större legitimitet hos företag och investerare.

Implementeringsrådet bedömer att fonden bör fokusera på stöd till grundforskning, excellens, teknikutveckling och innovation från tidiga skeden, via senare teknikutvecklingsfaser fram till fasen innan marknadsimplementering, dvs. fram till och med att innovationsgapet överbryggas. I dessa skeden har företagen annars svårt att hitta riskvilligt kapital eftersom teknologi- och marknadsriskerna är stora samtidigt som det enskilda företaget har svårt att appropriera mer än begränsade andelar av det värde som skapas om projektet når framgång. Detta kan motivera riskdelning mellan det offentliga och det privata.

Rådet noterar att ramarna för de föreslagna politikområdena, så som de läggs fast i artikel 3, är breda. Samtidigt speglar ramarna relevanta politiska prioriteringar och svenska styrkeområden. Det kommer dock bli viktigt att utformningen av de mer konkreta arbetsprogrammen tydliggör att fonden ska stötta kommersialisering av forskning och innovation, med excellens som utgångspunkt. Satsningarna bör därmed inte avse produktionsfasen efter marknadsimplementering eftersom det skulle störa konkurrenssituationen på marknaden, eller allmän kompetenshöjning, nätverksbyggande etc.

De olika arbetsprogrammen ska enligt förslaget antas av kommissionen i genomförandeakter, antingen enligt det rådgivande förfarandet eller granskningsförfarandet. Det kommer därmed bli viktigt med ett aktivt deltagande av Sverige i dessa genomförandekommittéer för att vaka över arbetsprogrammets utformning och kriterier så att de följer de övergripande målen med fonden.

Rådet noterar att förordningen inte nämner stöd till utveckling av testbäddar som en del av arbetsprogrammen. Rådet ser ett behov av att dessa typer av verktyg kan användas i flera av de olika arbetsprogrammen.

Styrningen av satsningarna och urvalsprocesserna måste ske i nära dialog med näringslivet och marknaden för att vara relevanta och attrahera mer privata investeringar. Den föreslagna Nämnden för strategiska berörda parter kommer ha en viktig roll att spela i detta syfte. Se mer under avsnitt 8 om styrning av fonden.

Rådet vill uppmärksamma att det finns en risk att fondens finansieringslösningar riktas främst mot skeden med ett kommersiellt lågt risktagande, dvs. inte de allra tidigaste skedena av pre-kommersialisering eller tidiga faser av uppskalning. Exempelvis bygger användningen av InvestEU på överlag kommersiella riskpreferenser hos de implementerande parterna. Om en för hög andel privat medfinansiering förutsätts i de tidiga faserna kan det fungera avskräckande för kommersiella finansiärer utifrån deras riskpreferenser. Detta kan innebära att ett av fondens grundsyften, att överbrygga finansieringsgapen i de riktigt tidiga skedena, då högt risktagande och osäker marknadspotential föreligger, riskerar att gå förlorat. I dessa faser kan marknadskompletterande finansieringsinstrument (lån, statliga riskgarantier m.m.) vara en nödvändig del av finansieringslösningarna.

Rådet bedömer därför att det behöver klargöras om fondens finansieringslösningar är ändamålsenligt utformade för dels pre-kommersialisering, dels tidiga faser av uppskalning, särskilt för strategiska tekniker och branscher där stora investeringar i forsknings- och kapitalintensiv teknik- och produktionsutveckling krävs.

Rådet anser att det är mycket bra med satsningarna på råd- och stödfunktioner, inklusive öronmärkta projektmedel, för SME (kapitel III). Detta är mycket viktigt för små företag och kan bidra till att ändra dagens situation där medel företrädesvis går till stora företag och lärosäten. Rådet noterar dock att förslaget i art. 29 om öronmärkta medel omfattar startups, SME:s och small mid-caps, men inte scaleups. Detta anser rådet vara en brist, då det ofta finns ett stort behov av finansieringsstöd för scaleups i fasen mellan uppfinning och etablering av den första produktionsanläggningen.

Det arbete som pågår med en ny europeisk rättsakt om innovation, som omfattar definitioner på EU-nivå av uppstartsföretag, expanderande företag och innovativa företag, bör kunna underlätta sådana avgränsningar.

Berörda branscher och företag

Den föreslagna fonden kommer vara omfattande sett till mängden involverade företag. Exempelvis har Horisont Europa på halva sin programperiod (2021–2024) gett tilldelning till 16 220 företag varav ca

10 000 SME i Europa.³ I nuläget är runt 7500 SME involverade inom Horisont Europa, men endast 214 är svenska.⁴ SME inom Horisont Europa är koncentrerade till kunskapsintensiva sektorer som vetenskaplig och teknisk verksamhet, tillverkning (dock avtagande) och IKT.

InvestEU har sedan starten 2021 stöttat runt 53 000 SME och i nuläget finns det svensk involvering i 79 av totalt 1830 poster i InvestEU portalen.⁵

Det totala antalet företag och SME som kommer kunna dra nytta av fonden är svårt att uppskatta. Antalet deltagande SME i de existerande program där data finns tillgängligt är 332 236 SME under 9 olika program för olika tidsperioder mellan 2020 och 2025.⁶ Kommissionen gör en grov uppskattning, som därför ska tolkas med försiktighet, att det totala antalet SME inom EU som kan påverkas av ECF är ungefär en miljon.

Konsekvenser för svenska företag

Minskade administrativa bördor?

Ett av huvudsyftena med förslaget är att minska de administrativa bördorna för företagen och därmed förenkla och snabba på ansökningsproceduren. Enligt konsekvensanalysen för förslaget uppskattar kommissionen att tiden för att utarbeta ansökan förväntas minska med 10 % jämfört med baslinjen, vilket monetärt skattas till att bespara 4 500–28 800 euro per förslag.⁷ Vidare bedömer kommissionen att tiden mellan besked och utbetalning förväntas minska med tiotals dagar jämfört med dagens situation.

Implementeringsrådet noterar att det inte framgår av rättsakten hur kommissionen ska säkerställa förenkling av ansökningsprocedurerna i substans vid utarbetande av de olika arbetsprogrammen inom ramen för ECF. Detta är en mycket angelägen fråga för företagen, särskilt de små och medelstora.

³ Se [Interim Evaluation of the Horizon Europe Framework Programme for Research and Innovation \(2021 - 2024\)](#)

⁴ Se [SME participation in Horizon Europe](#)

⁵ Se [InvestEU Portalen](#)

⁶ Se [IMPACT ASSESSMENT REPORT on the European Competitiveness Fund](#)

⁷ I dessa beräkningar antas samordnare för att utarbeta en ansökan (på konsortiumnivå) lägga 32–41 arbetsdagar, samt att övriga bidragande lägger 14–23 arbetsdagar.

Av förslaget framgår att förenkling ska uppnås bl.a. genom en gemensam portal, ett enhetligt regelverk och snabbare procedurer. Ett tilldelningsförfarande i två steg ska också vara möjligt för EU-teknikpionjärer och för åtgärder av tvingande allmänintresse eller kritisk tidskänslighet (art. 17 och art. 20.2 d).

Sådana förenklingsåtgärder är positivt, men rådet vill också uppmärksamma att den samlade mängden administrativa krav, rapporteringsrutiner m.m. som företagen måste uppfylla behöver genomlysas, minskas och förenklas.

De olika fonderna uppvisar idag tydliga olikheter när det gäller t.ex. utlysnings- och bedömningsprocesser. Det kommer vara av stor vikt att dessa olikheter inte adderas ihop till ett ännu större och mer komplext regelverk, utan i stället ensas ihop till enklare, mer likartade och snabbare förfaranden. Fortsatt administrativt betungande ansökningsprocesser missgynnar mindre företag jämfört med större företag och företag som har råd att ta hjälp av konsulter.

Det är också viktigt att säkerställa att framtida processer som t.ex. inkluderar användning av upphandlingsinstrument präglas av en så hög grad av förenkling som möjligt. Se även under separat rubrik nedan om unionspreferens.

Sverige bör således driva på för t.ex. enklare ansökningsförfaranden, digitala intervjuer i stället för fysiska intervjuer på plats i Bryssel och proportionerliga rapporteringskrav på "need to know"-basis. En mer datadriven och riskbaserad uppföljning skulle även det kunna minska den administrativa bördan och samtidigt öka insynen i fondens effekter.

Det kommer också behövas en tydlig koordinerande och styrande roll för kommissionen så att de olika programmen inom ECF utformas enhetligt, särskilt de som angränsar till varandra. Detta gäller t.ex. för kvalificeringskriterier enligt artikel 9 och utformningen av sektorsspecifika arbetsprogram och tilldelningsprocedurer enligt artikel 12 och 15. Det kan bli mycket svårhanterligt för företagen om olika och/eller skönsmässiga begränsningar läggs in som skiljer sig åt mellan program som ett och samma företag eller konsortium vill söka stöd ifrån.

Även de svenska myndigheter som får i uppdrag att fördela pengar nationellt behöver arbeta med att förenkla och harmonisera sina förfaranden och tolkningar av EU-reglerna. Idag har de berörda svenska myndigheterna olika

system och olika tolkningar av hur EU-reglerna ska implementeras, vilket ger upphov till regelkrångel för bl.a. startups och scaleups. Det är svårt i nuläget att vara mer specifik annat än att de nationella processerna under fonden måste vara ändamålsenliga och undvika överlappning med nationella stödprogram.

Utöver förenklingsåtgärder är det minst lika viktigt att väl fungerande ekosystemtjänster, som råd- och stödfunktioner, finns för att göra det enkelt för företag att navigera och hitta rätt stöd. Se rådets diskussion i avsnitt 8 om vikten av nationellt och regionalt förankrade råd- och stödfunktioner.

Kostnader för företagen

Kommissionen bedömer att det finns en risk för ökade kostnader för sökande och stödmottagare, inklusive små- och medelstora företag, som sedan tidigare tar emot EU-finansiering via EU-program. Dessa ökade kostnader följer av att sökande och stödmottagare initialt kan behöva anpassa sina interna processer för stöd från EU-program till den nya strukturen. Däremot bedömer kommissionen att denna struktur kommer att leda till minskade kostnader över tid till följd av tillgången till en ansökningsportal, förenklade och harmoniserade regler samt effektiva rådgivningstjänster.

För att minska dessa övergångskostnader föreslår Implementeringsrådet att det bör övervägas någon form av övergångsregler som medger att företag kan tillgodoräkna sig vissa grundkvalifikationer enligt dagens stödsystem när deras verksamhet flyttas över i ECF-strukturen, se avsnitt 8 nedan.

Övriga konsekvenser av förslaget och möjliga åtgärder

Påverkan på det svenska näringslivets konkurrenskraft i jämförelse med övriga EU

För att ge mest utväxling av satsade pengar bedömer rådet att fondens arbetsprogram måste vara tillräckligt smala och vassa i riktning mot att prioritera medel till forskning, innovation och kommersialisering.

Alltför breda ramar för arbetsprogrammen riskerar att sprida medel för brett på redan etablerade företag som inte är bärkraftiga i sig själva eller åtgärder utan tydligt bidrag till företagets konkurrenskraft. Samtidigt finns en viss risk att alltför snäva ramar kan hindra framtida teknikutveckling, något som måste balanseras så att nyskapande lösningar fortfarande kan omfattas.

Vidare finns det en risk att medel fortsätter att gå företrädesvis till lärosäten och stora företag om inte fondens utformning anpassas till de små företagens förutsättningar. Se förslag till åtgärd för att motverka detta nedan samt under avsnitt 8 nedan.

Ytterligare en aspekt som kommer påverka företagets möjligheter att ta del av fondens medel är i vilken mån utlysningar och finansieringsinstrument är möjliga att söka som ensamt företag. Idag är många utlysningar öronmärkta för stora konsortier. Dessa är det svårt för innovativa startups med nydanande teknologier att delta i. Dessutom kan det vara administrativt betungande att behöva ingå i konsortier.

Frånvaron av svenska nationella program för medfinansiering som matchar de europeiska, främst InvestEU, utifrån en strategisk ansats gör att den samlade svenska mottagarkapaciteten är sämre rustad än i ett antal andra medlemsstater. Se Implementeringsrådets förslag i denna del under avsnitt 8 nedan.

Konkurrenskraftsstämpeln (Competitiveness Seal, art. 8)

Förslaget om konkurrenskraftsstämpel syftar bl.a. till att underlätta finansiering på nationell nivå. Liknande modeller används inom Horisont Europa i form av Seal of Excellence. De bygger på excellens som kriterium och bedöms fungera väl. Erfarenheterna från Seal of Excellence visar dock att märkningen riskerar att bli av symboliskt värde om den inte kopplas till tydliga kvalitetskriterier och till nationella uppföljningsmekanismer.

Rådet anser att förslaget om en konkurrenskraftsstämpel kan ha ett mervärde om den genom att indikera hög kvalité kan attrahera ytterligare investerare eller finansiering på nationell nivå. Mervärdet måste dock bygga på just excellens och rådet ifrågasätter därför förslaget om att stämpeln ska utgå från miniminivån för kvalité i tilldelningsproceduren. En för låg nivå innebär att märkningen tappar i förtroende och därmed relevans. Dessutom riskerar ett lågt förtroende för konkurrenskraftsstämpeln slå tillbaka mot förtroendet för Seal of Excellence under Horisont Europa och liknande initiativ.

Därutöver bör det säkerställas att näringslivsföreträdare och investerare är med och utformar kraven för stämpeln under respektive arbetsprogram, och även i utvärdering av stämpeln, så den fyller sitt syfte som kvalitetsstämpel.

I sammanhanget kan det nämnas att i halvtidsutvärderingen av Horisont Europa, med särskilt fokus på SME, konstateras att inom finansieringsprogrammet för banbrytande teknologier, EIC Accelerator, har 934 ansökningar från SME tilldelats Seal of Excellence. Dock saknas i nuläget kunskap om hur dessa ansökningar har tagits om hand på nationell nivå och man efterlyser att information bör samlas in så att detta kan utvärderas.⁸ För svensk del är det få svenska företag som fått del av pengar under EIC Accelerator. Innan Seal of Excellence inom Horisont Europa används som förebild bör en oberoende utvärdering av nyttan av modellen göras på EU-nivå och resultatet ligga till grund för hur en eventuellt konkurrenskraftsstämpel ska utformas och användas.

Sammantaget är det viktigt att en eventuell konkurrenskraftsstämpel ger ett mervärde som kvalitetsmarkör och att det också nyttjas på nationell nivå, annars riskerar verktyget att leda till onödig administration för företagen utan nytta.

Unionspreferens (art. 10)

Bestämmelser om att villkora tilldelning av medel med att verksamhet ska vara belägen inom EU, att viss andel insatsvaror ska härstamma från EU el. dyl. (se art. 10) behöver övervägas mycket noga. Frihandel och tillgång till excellens eller insatsvaror från länder utanför EU kan vara en förutsättning för innovation. EU-preferens medför också betungande administration, särskilt för produktion med många insatsvaror eller långa värdekedjor. Det finns även en risk att regler om krav på återbetalning om överlåtelse av ett företag sker från EU till tredje land inom 5 år innebär en sådan ekonomisk osäkerhet att det påverkar investeringsviljan hos privata finansiärer.

Rådet bedömer att sådana begränsningar endast bör införas efter en noggrann bedömning av ändamålsenligheten. En möjlighet vore att alla arbetsprogram där unionspreferens skrivs in måste antas genom genomförandeakter som ska antas i enlighet med ett granskningsförfarande (art. 15 pkt 4). Detta skulle säkerställa medlemsstaternas inflytande och

⁸ Se [SME participation in Horizon Europe](#)

förhindra att unionspreferens överanvänds på ett sätt som inte gynnar EU:s konkurrenskraft i ett brett, internationellt perspektiv.

Äganderätt till resultat

Under vissa politikområden (art. 54 och 81, rörande försvars- och säkerhetsindustripolitik) ska EU-institutioner m.fl. i de fall då unionsstöd tillhandahålls i form av bidrag på begäran få nyttjanderätt utan ersättningskrav till resultaten i vissa angivna syften, samt rätt att bevilja tredje parter icke-exklusiva licenser att nyttja resultaten på rättvisa och rimliga villkor.

Rådet anser att sådana begränsningar när det gäller äganderätt till resultat bör övervägas noga utifrån dess ändamålsenlighet. Sådana begränsningar kan vara befogade om de gäller t.ex. patent som fastnat och är inaktiva i en lärosätesmiljö, men bör användas med försiktighet om patentet faktiskt används i aktivt företag. För långtgående regler som begränsar äganderätten för företagen kan vara hämmande på andra medfinansiärs investeringsvilja. Det är även oklart hur artikeln ska tillämpas om aktiviteten får bidrag endast som en delmängd som kompletteras med privata investerare.

Eventuellt bör tillämpningsområdet för dessa artiklar snävas in till de immaterialrättigheter som inte utnyttjas kommersiellt av de företag som fått bidraget.

Uppföljning och transparens

Svenskt Näringsliv har erfarenhet av hur svårt det är idag att kartlägga vilka typer av företag eller projekt som fått del av EU-fondmedel i Sverige. Det är svårt att få en samlad bild av hur EU:s fonder kommer till nytta i svenska företag och en uppföljning av fondernas effektivitet blir därför omöjlig att genomföra.

Implementeringsrådet anser att en tydlig och transparent uppföljning är en förutsättning för fondens legitimitet. I förväg uppsatta kvantitativa mål för vad fonderna ska åstadkomma bör sättas upp och sedan utvärderas, i enlighet med god utvärderingsmetodik. Tydliga mål och indikatorer bör fastställas för fondens bidrag till konkurrenskraft, såsom antalet nya patent eller växande företag, snarare än enbart ekonomisk uppföljning av enskilda utgifter. Möjlighet finns också att utveckla ändamålsenliga mått för att bättre fånga in innovationsutveckling och teknikutveckling. Mekanismer för att möjliggöra utvärdering behöver byggas in redan i programmets utformning. Till exempel skulle, enligt god utvärderingspraxis, data kunna

sammanställas även över de företag som nästan kom med för att ha relevanta mätgrupper att utgå ifrån och kunna jämföra resultat. Vidare skulle en mer datadriven och riskbaserad uppföljning kunna minska den administrativa bördan och samtidigt öka insynen i fondens faktiska effekter.

Kommissionen bör löpande redovisa vilka projekt som finansieras, i vilka länder och med vilka resultat samt hur stöden fördelar sig mellan lärosäten och företag i olika storlekar och på ett sätt som gör att man kan jämföra mellan länder, över år och mellan fonder.

Ytterligare ett förslag kan vara att överväga om Europeiska revisionsrätten bör ha ett bredare mandat att utföra detta uppföljningsarbete.

På nationell nivå bedömer Implementeringsrådet att registerkodning (relaterat till SNI-koder eller liknande) för startups skulle kunna bidra till bättre uppföljning av fondernas effektivitet.

8. Möjliga kompletterande lösningar som skulle bidra till stärkt konkurrenskraft för svenska företag

Näringsliv och teknisk industrikompetens måste engageras i den strategiska styrningen

Styrningen av ECF är en viktig fråga för de intressenter som rådet fört dialog med. Marknadsnära krafter och teknisk industrikompetens måste få vara med och styra, bedöma och prioritera så att de projekt som får stöd verkligen är relevanta för näringslivet att investera i. Även personer med vetenskaplig förankring bör ingå i de rådgivande nämnder som ska tillsättas.

Rådet bedömer att nämnden för strategiska berörda parter kommer ha en mycket viktig roll för att säkra en marknadsmässig styrning av fonden och därmed kunna attrahera privat kapital. Den strategiska nämnden bör bygga på en väl fungerande industridialog och arbeta utifrån ett strategiskt, transparent och värdekedjefokus.

Enligt förslaget art. 14.3 ska kommissionen ska fastställa närmare regler om urval och sammansättning, ersättning, arbetsordning, intressekonflikter och sekretess för nämnden. Det kommer bli viktigt att följa upp och bevaka hur dessa regler utformas.

Det bör säkerställas att oberoende tekniska experter, investerare och/eller näringslivsrepresentanter finns representerade i olika styrande och rådgivande nämnder. En svensk strategi för att främja deltagande i olika nämnder som kan tillvara svenska intressen ur ett konkurrenskraftsperspektiv skulle vara värdefullt.

Även utvärderingskommittéerna bör ha deltagande av oberoende externa experter. Av kommissionens förslag (art. 12.9) framgår endast att oberoende externa experter "får" (may) ingå i de utvärderingskommittéer som rör åtgärder som genomför forsknings- och innovationsverksamheter.

Rådet anser det angeläget att säkerställa tillgång till bl.a. teknisk kompetens i utvärderingskommittéerna för att medel ska gå till affärsmässigt sunda projekt, och utan att kommissionen politiserar tilldelningarna eller agerar skönsmässigt.

Tappa inte bort den regionala/lokala förankringen

Även om större strategisk styrning är eftersträvansvärt är nya företagsetableringar samtidigt beroende av lokala förutsättningar och samspel med aktörer på regional eller kommunal nivå, både offentliga aktörer och privata medfinansiärer. Det är därför viktigt att styrningen av programmen och tilldelningen av finansiering görs i processer där företrädare för den lokala nivån där etableringen ska ske involveras. Dagens nationella innovations-ekosystem har en tydlig lokal och regional förankring som är värd att värnas.

Även rådgivnings- och stödfunktioner till SME, startups etc. behöver fortsätta ha en nationell eller regional förankring. Den svenska EU SME Support-funktionen är spridd över landet, levereras av regionala innovationsmiljöer och är en viktig del av dagens ekosystem som hjälper företag att navigera i stödformerna. De nationella stödfunktionerna bidrar därmed till att bygga nationell mottagarkapacitet. Även om ECF föreslås kompletteras av centralt EU-upphandlade stödtjänster bedömer rådet att de nationella råd och stöd-funktionerna fortsatt har en viktig roll att fylla i ECF:s rådgivningsstruktur.

Stärk den svenska mottagarkapaciteten och överväg svensk medfinansiering under InvestEU

Sverige har valt att inte ha någon nationellt implementerande partner som genomför InvestEU i Sverige. Sverige förlitar sig på finansiering genom Europeiska Investeringsbanken och Nordiska Investeringsbanken. Detta kan innebära att privata investerare har ett lägre intresse av att investera just i Sverige, samt att svenska företag inte blir lika attraktiva i europeiska konsortier då medfinansiering från svenskt håll är svår att få till. Ett sätt att få bättre återflöde av svenska bidrag till EU-budgeten som finansierar fonderna kan vara att överväga en svensk partner för genomförandet av InvestEU. Ett sådant nationellt medfinansieringssystem skulle även kunna fånga upp de projekt som erhållit "audit seal" men inte fått någon finansiering på EU-nivå. Svensk medfinansiering skulle innebära en ytterligare finansieringsmöjligheter under InvestEU för de som är intresserade och har behov av finansiering.

Den samlade svenska mottagarkapaciteten skulle även kunna stärkas genom en mer samlad och strategisk ansats, t.ex. för att påverka utformningen av arbetsprogrammen utifrån svenska intressen och att arbeta aktivt för att svenska oberoende tekniska experter, investerare och/eller näringslivsrepresentanter finns representerade i olika styrande och rådgivande nämnder. En mer strategisk ansats skulle också kunna stötta svenska myndigheter och företag i att navigera i EU-processerna för att etablera en bra matchning mellan svenska företags behov och fondens finansieringsmöjligheter.

Prioritera medel till områden där svensk innovationskraft är stor och långsiktig finansiering krävs

Implementeringsrådet noterar att förhållandevis lite medel är vikt för stöd till innovation inom hälsa och biotech i kommissionens förslag jämfört med fondens övriga politikområden. Läkemedel är en av Sveriges åtta största exportvarugrupper.⁹ Forskning, innovation och investeringar inom life science och avancerad tillverkning är områden som kräver långsiktighet och kan ha svårt att attrahera tillräckligt kapital i Europa vilket gör att nyttan i stället kan riskera att tillfalla utomeuropeiska investerare och marknader.

⁹ Se ekonomifakta.se

Snabbare och mer förutsägbara finansieringsbeslut via ECF kan utgöra ett viktigt bidrag till att fler innovativa företag stannar och växer i Europa.

Implementeringsrådet bedömer att det är av vikt att tillräckliga medel inom fonden allokeras till det tematiska fönstret b, stöd till hälsa, bioteknologi m.m. Även andra deeptech-områden bör värnas. Omfördelning borde kunna övervägas från områden där innovationsgraden inte är lika hög, eller där ändamålsuppfyllelsen är svår att mäta ur ett konkurrenskraftsperspektiv.

ECF bör medge större fokus på cirkularitet

Implementeringsrådet vill uppmärksamma att förordningsförslaget är förhållandevis tunt när det gäller stöd till övergången till en cirkulär ekonomi. Under politikområdet stöd till ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin, art. 3 (2) a och art. 33 räknas cirkulär ekonomi upp, men utan närmare exemplifiering. Under politikområdet rörande resiliens m.m., art. 3 (2) d samt art. 42 nämns återvinning, men endast kopplat till råmaterial; ”att stärka den europeiska resiliensen genom att bygga ut unionens kapacitet inom... återvinning av råmaterial”.

I rådets dialog med företrädare för näringslivet om den aviserade EU-rättsakten om cirkulär ekonomi har det uttryckts ett stort behov av stöd till forskning och innovation inom området cirkularitet. Det kan handla om utveckling av innovativa teknologier för substitution av kemikalier, avskiljning eller återvinning ur avfall för att få tillgång till högkvalitativa sekundära råvaror. Det finns också ett stort behov av forskning om nya affärsmodeller baserat på cirkulära flöden för produkter och material, något som i sin tur förutsätter utveckling av gemensamma mätmetoder och arbetssätt. Testbäddar är ytterligare exempel på teknikutveckling som behövs för att möjliggöra testning och validering av cirkulära affärsmodeller och processer.

Implementeringsrådet förespråkar därför att delarna i förordningsförslaget rörande stöd till ren omställning i art. 3 (2) a och/eller art. 33 kompletteras med exemplifierande texter, som ska läsas mot bakgrund av de allmänna målen i art. 3 (1), om att *”Detta inkluderar även industrins övergång till cirkulära affärsmodeller, stöd till teknikutveckling inom substitution, avskiljning och återvinning av avfall och utveckling av testbäddar för att möjliggöra testning och validering av cirkulära affärsmodeller och processer.”*

Tydliggör rolling cut offs som en grundprincip

I konsekvensanalysen till förslaget (SWD(2025) 555) nämns rolling cut offs (löpande ansökningsomgångar i stället för fasta deadlines) som ett verktyg för att förbättra tillgången till EU-finansiering. Detta framgår dock inte av själva förordningsförslaget. Rolling cut offs är mycket viktiga särskilt för små företag, startups och scaleups för att snabba på tilldelningsprocessen och öka lyhördsenheten för marknadens behov. Implementeringsrådet förordar därför att det framgår av förordningstexten (art. 15, Arbetsprogram) att arbetsprogrammen bör bygga på rolling cut offs som grundprincip.

Överväg övergångsregler för att ta tillvara kvalificering under dagens fonder

Förslaget verkar inte innehålla någon mekanism för att tillvarata vissa godkännanden eller kvalificeringar som ett företag/ett projekt genomgått under dagens fonder. Det torde innebära att alla företag som redan är verksamma under någon av dagens 14 fonder måste börja om från noll när de agerar under ECF. Det skulle vara av stort värde för företagen om de kunde tillgodoräkna sig vissa grundkvalifikationer enligt dagens stödsystem när deras verksamhet flyttas över i ECF-strukturen.

9. Implementeringsrådets underlag till svensk ståndpunkt i pågående/inför kommande EU-förhandlingar

Implementeringsrådet instämmer i regeringens övergripande inställning enligt fakta-PM att det är viktigt att fondens medel ger ett tydligt mervärde, att stöd riktas dit det har störst potential att öka EU:s konkurrenskraft samt att det i grunden är en väl fungerande marknad som gör företag konkurrenskraftiga och att stöd till företag inte är en generell eller långsiktigt hållbar lösning.

Rådet bedömer att konkurrenskraftsfonden är ett bra initiativ, men att det kan vässas för att göra mest nytta i de riktigt tidiga, innovativa skedena där ett finansieringsgap ofta råder.

Med vetskap om Sveriges traditionellt återhållsamma position i förhandlingarna om EU:s långtidsbudget vill Implementeringsrådet framhålla satsningar som kan ha stort mervärde för det svenska näringslivet och som Sverige bör värna i kommande förhandlingar om ECF-förslaget.

Implementeringsrådet föreslår att regeringen bör verka för följande i EU-förhandlingarna om konkurrenskraftsfonden:

Strategisk inriktning och fokus

- Vaka över att utformningen av arbetsprogrammen tydliggör att fonden ska stötta kommersialisering av forskning och innovation, med excellens som utgångspunkt, från tidiga skeden fram till kommersialisering, inte generella produktivitetslyft, eller allmän kompetenshöjning, nätverksbyggande etc.
- Delta aktivt i de genomförandekommittéer som ska ta ställning till arbetsprogrammen för att vaka över dess utformning och kriterier så att de följer de övergripande målen med fonden.
- Säkerställ en stark roll för Nämnden för strategiska berörda parter i den strategiska styrningen av fonden för att säkerställa marknadsrelevans och därmed attraktionskraft för privat kapital. Bevaka noga utformningen av kommissionens närmare regler om urval och sammansättning m.m. av nämnden.
- Prioritera medel till teknikområden som är strategiskt viktiga för Sverige, kräver långsiktighet och har svårt att attrahera tillräckligt kapital i Europa, t.ex. hälsa/life science, deep tech och inom avancerad tillverkning.
- Komplettera förordningens politikområde om stöd till ren omställning så att tydligt utrymme ges till stöd till övergång till en cirkulär ekonomi (t.ex. forskning om cirkulära affärsmodeller, stöd till teknikutveckling inom substitution, avskiljning och återvinning av avfall m.m.).
- Överväg komplettering av förordningstexten så att det framgår att stöd till utveckling av testbäddar kan vara en del av arbetsprogrammen.
- Var återhållsam med att begränsa företagens äganderättsliga skydd då detta kan minska den privata investeringsviljan.

Kvalitetssäkring och styrning

- Säkerställ att oberoende tekniska och vetenskapliga experter deltar i styrning och även utvärderingskommittéerna för att säkerställa affärsmässigt relevanta projekt.
- Säkerställ lokal och regional förankring inför finansieringsbeslut.

- Tillämpa innovationspraxis och etablerade metoder för innovationsledning som grund för fondens urvalskriterier, styrning och utvärdering.
- Verka för att kommissionen genomför en utvärdering av Seal of Excellence innan modellen överförs till ECF.
- Skärp kvalitetskraven för en eventuell konkurrenskraftsstämpeln. Märkningen bör endast ges till projekt med hög kvalitet. Involvera investerare i utformning och utvärdering av stämpeln.

Uppföljning och transparens

- Kommissionen bör regelbundet redovisa vilka projekt som finansieras, i vilka länder och med vilka resultat enligt en mall som möjliggör analyser över tid.
- Fastställ i förväg tydliga mål och indikatorer för fondens bidrag till konkurrenskraft, t.ex. antal nya patent eller växande företag.
- Bevaka att återrapporteringskraven blir proportionerliga och på need to know-basis. Överväg en mer datadriven och riskbaserad uppföljning.
- På nationell nivå: överväg registerkodning (relaterat till SNI-koder eller liknande) för startups för att möjliggöra bättre uppföljning.

Förenklingsåtgärder att verka för

- Att ansökningsprocesserna blir enklare i praktiken, inte bara en sammanslagning av redan befintliga procedurer.
- Att utlysning- och bedömningsprocesserna harmoniseras mellan programmen för att undvika komplexitet.
- Begränsa användningen av unionspreferens – inför detta endast efter noggrann ändamålsbedömning och eventuellt endast enligt den beslutsordning som kräver att kommissionens genomförandeakter antas i enlighet med ett granskningsförfarande, vilket skulle säkerställa medlemsstaternas inflytande.
- Tydliggör att rolling cut-offs (löpande ansökningsomgångar) ska vara en grundprincip i arbetsprogrammen.
- Överväg övergångsregler som tillåter företag att tillgodoräkna sig tidigare kvalificeringar vid övergång till ECF.

Finansieringslösningar och mottagarkapacitet

- Säkerställ att fondens finansieringslösningar är ändamålsenliga för pre-kommersialisering och tidig uppskalning, där riskerna är höga.
- Överväg en samlad och strategisk ansats till hur svenska intressen kan främjas under fonden.
- Inför nationella medfinansieringsprogram som matchar EU:s strategiska satsningar, särskilt InvestEU, för att stärka mottagarkapaciteten, öka återflödet och fånga upp svenska projekt med hög potential.
- Uppmuntra förenkling och samordning av förfaranden mellan de nationella myndigheter som får i uppdrag att fördela pengar under fonden.

Stöd till företag i olika utvecklingsfaser

- Behåll de befintliga nationella stöd- och rådgivningsfunktionerna för SME även om sådana funktioner utvecklas på EU-nivå.
- Utvidga de öronmärkta projektmedlen till att omfatta även scaleups.
- Verka för att utlysningar och finansieringsinstrument är möjliga att delta i och söka inte bara för konsortier utan även för enskilda företag.

Kontaktperson i detta ärende är utredningssekreterarna Karin Broms och Fredrik Hansen (fornamn.efternamn@regeringskansliet.se).

Beslutat av Implementeringsrådet den 3 november 2025.